

B Duitse Taal en Cultuur
Universiteit Leiden

© 2025 Academion

www.academion.nl
info@academion.nl

Projectcode P2404

Inhoud

Samenvatting	4
Scoretabel	6
Introductie	7
Procedure	7
Panel	8
Informatie over de opleiding	9
Beschrijving van de beoordelingsstandaarden	10
Facultaire onderwijsvisie	10
Organisatie	10
Aanbevelingen vorige panel	10
Standaard 1. Beoogde leerresultaten	11
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	13
Standaard 3. Toetsing	20
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	22
Eindoordeel	23
Aanbevelingen	23
Bijlage 1. Beoogde leerresultaten	24
Bijlage 2. Opleidingscurriculum	26
Bijlage 3. Bezoekprogramma	27
Bijlage 4. Geraadpleegde materialen	30

Samenvatting

Beoogde leerresultaten

Het panel kan zich goed vinden in het gekozen opleidingsprofiel. De klassieke insteek en contrastieve aanpak van de opleiding sluiten goed aan bij de educatieve masteropleiding en het mogelijke toekomstige beroep van docent Duits in het voortgezet onderwijs. De beoogde leerresultaten zijn helder beschreven en adequaat gekozen. Het beoogde eindniveau in taalvaardigheid (C1/C2) is passend. De beoogde leerresultaten stellen afgestudeerden in staat om in de arbeidsmarkt op academisch bachelorniveau te functioneren of hun studieloopbaan te vervolgen met een masteropleiding.

Het panel onderschrijft het belang van het behoud van eigenstandige academische taal- en cultuuropleidingen in Nederland. Het panel beveelt aan om het voortbestaan, het belang en de profilering van de Leidse taal- en cultuuropleidingen nog zichtbaarder in de etalage te zetten in de externe communicatie. Ook op de facultaire website liggen nog kansen om – binnen de kaders die hiervoor intern gelden - de eigenheid en relevantie van de opleidingen duidelijker voor het voetlicht te brengen, zodat toekomstige studenten hiervan een beter beeld krijgen. Het panel geeft als advies mee om bij gesprekken over afslanking van het curriculum en de beoogde leerresultaten van de opleiding de eisen voor het volgen van onderwijs aan Duitstalige universiteiten en van veel gekozen vervolgopleidingen (waaronder de landelijke ingangseisen voor de educatieve masteropleidingen) scherp in het oog te houden.

Onderwijsleeromgeving

De opleiding is naar het oordeel van het panel logisch opgebouwd met een stevige basis in literatuur- en cultuurwetenschappen en taalwetenschappen in het eerste jaar. Het opleidingsprofiel en de contrastieve benadering zijn duidelijk zichtbaar in het curriculum, het programma kent een goede balans tussen verplichte en keuzevakken, voldoende variëteit in cursusaanbod en een diversiteit aan werkvormen die goed zijn afgestemd op de leerdoelen van de cursussen. De taalvaardigheidslijn is doordacht en zorgvuldig opgezet en stelt studenten voldoende in staat om het beoogde eindniveau (C1/C2) te bereiken. Het panel juicht het toe dat de opleiding heeft gekozen voor een buitenlandverblijf aan een Duitstalige universiteit (25 EC) als verplicht onderdeel van het tweede studiejaar. Studenten zijn tevreden over de voorlichting over, en begeleiding tijdens, het buitenlandverblijf. Op basis van de cursusinhouden en het gerealiseerde eindniveau in de scripties (zie Standaard 4) concludeert het panel dat academische vaardigheden voldoende aan bod komen. De opleiding sluit af met een bacheloreindwerkstuk van 10 EC waaraan studenten gedurende het derde jaar werken. Het panel oordeelt dat de opzet en begeleiding tijdens de scriptiefase goed geregeld is.

Het curriculum bevat een drietal faculteitsbrede kerncurriculumvakken. Deze vakken sluiten volgens de studenten van deze en andere Leidse opleidingen in dit beoordelingscluster minder goed aan bij de rest van het studieprogramma. Het panel adviseert de opleidingen daarom om de inbedding en integratie van de kerncurriculumvakken binnen opleidingen nog eens goed te overdenken, zodat deze geen Fremdkörper zijn in het programma, maar een eigen bijdrage leveren aan de leerlijnen en eindtermen van de opleiding.

Het panel oordeelt dat de inhoudelijke en didactische kwaliteit van het docententeam op orde is. Studenten zijn tevreden over de expertise en benaderbaarheid van hun docenten. De bestaafing van de opleidingen gebeurt vanuit de onderzoeksinstituten, waarbij sprake is van goed overleg met de opleidingsvoorzitters, maar waarbij soms ook knelpunten kunnen opduiken voor individuele docenten. Het panel beveelt de opleidingen daarom aan om actief na te denken over optimalisering van de matching van docenten met curriculumonderdelen en blijvend de dialoog aan te gaan met de onderzoeksinstituten met het oog op tijdige en goed met docenten afgestemde inzet in de programma's en ook op het welzijn van de docenten die

de programma's dragen. Het panel vindt het positief dat er in de faculteit recent is begonnen met geclusterde vergaderingen van opleidingsvoorzitters ten behoeve van betere communicatie met het faculteitsbestuur. Het panel moedigt de opleidingsvoorzitters aan om deze praktijk voort te zetten en beveelt aan om de komende periode optimaal te blijven inzetten op goede communicatie tussen faculteitsbestuur, opleidingsmanagement, docenten en instituten over bestaande en de financiële uitdagingen die vragen om reductie in de programma's.

De opleiding hanteert het Duits als voer- en onderwijstaal, ook komen in gedeeld onderwijs binnen de faculteit en keuzonderwijs (bv. minoren) het Nederlands en Engels voor als onderwijstaal. Het panel concludeert dat de gehanteerde voertaal pragmatisch is gekozen en afhangt van de leerdoelen van een cursus en de taalkennis van studenten die het vak volgen. De expertise van de docenten sluit hierbij aan. De instromende studentenpopulatie is divers. De opleiding is zich hiervan bewust en sluit daarop aan met passende maatwerk mogelijkheden en begeleiding, waaronder extra opdrachten, mogelijkheden tot versnellen bij taalvaardigheidsonderwijs, studieadvies, mentoraat en functionarissen voor bijzondere omstandigheden, zoals studentpsychologen en een studentbegeleider Functiebeperking. Het panel concludeert dat studiebegeleiding goed geregeld is. Ook de opleidings specifieke voorzieningen en informatievoorziening zijn op orde.

Toetsing

Het panel stelt vast dat het toetsprogramma van de opleiding samenhangend is. Per cursus zijn er meerdere toetsmomenten. Toetsvormen zijn gevarieerd en studenten zijn tevreden over de individuele feedback die zij ontvangen. Het toetsplan van de opleiding heeft een duidelijke structuur en de relatie tussen cursussen en eindkwalificaties is helder. Het panel ziet daarbij nog wel ruimte om het huidige toetsplan te verbeteren en bruikbaar te maken. Meer sturing op, en inzicht in, toetsing op curriculumniveau kan volgens het panel bijdragen aan grotere duidelijkheid over wat binnen de opleiding wel en niet veranderd kan worden in de huidige situatie waarin curriculumonderdelen en toetsing uit financiële noodzaak moeten worden heroverwogen. Het panel beveelt daarom aan om de toetsplannen van alle opleidingen in dit beoordelingscluster in een aantal opzichten te verbeteren, door: een format te gebruiken dat meer inzicht geeft in de belangrijkste curriculum- en toetskeuzes en wanneer het eindniveau op een bepaalde eindkwalificatie wordt bereikt, constructieve alignment en geleidelijke opbouw naar het beoogde eindniveau in de leerlijnen inzichtelijker te maken, academische vaardigheden als leerlijn op te nemen en generieke onderdelen in verschillende toetsplannen op elkaar af te stemmen.

Het panel concludeert dat de opleiding het advies van het vorige visitatiepanel om de inzichtelijkheid van de totstandkoming van het cijfer voor het BA-eindwerkstuk te verbeteren serieus ter hand heeft genomen. De facultaire procedures voor scriptiebeoordelingen zijn helder beschreven. De voorgeschreven beoordelingsprocedure wordt (door alle Leidse opleidingen in het cluster Moderne Taal- en Letterkunde 2) nauwkeurig opgevolgd. Gegeven cijfers zijn duidelijk onderbouwd met genuanceerde commentaren. De formulieren bevatten daarnaast uitgebreide feedback voor de student. Opvallend daarbij is de consistentie en de goede kwaliteit van feedback tussen verschillende beoordelaars. De ExC is voldoende toegerust is voor het uitvoeren van haar taken en functioneert naar behoren. Het panel is positief over de samenwerking van de drie opleidingen Duitse, Franse en Italiaanse Taal en Cultuur in één ExC die het mogelijk maakt om via intervisie van elkaar te leren.

Gerealiseerde leerresultaten

Het panel concludeert dat studenten de beoogde leeruitkomsten van de opleiding, inclusief het beoogde eindniveau in beheersing van de Duitse taal, realiseren. In de scripties geven studenten blijk van academisch

bachelorniveau. De meeste afgestudeerden vervolgen hun studieloopbaan met een masteropleiding. Afgestudeerden komen over het algemeen goed terecht in een diversiteit aan beroepenvelden.

Scoretabel

Het panel beoordeelt de opleiding als volgt:

Bacheloropleiding Duitse Taal en Cultuur

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel	positief
----------------------	----------

Prof. dr. Sascha Bru, panelvoorzitter

Adrienne Huijzer MA, panelsecretaris

Datum: 30-09-2025

Introductie

Procedure

Visitatie

De bacheloropleiding Duitse Taal en Cultuur van de Universiteit Leiden werd op 7, 8 en 9 mei 2025 door een onafhankelijk peer review panel beoordeeld in het kader van de visitatiegroep WO Moderne Taal- en Letterkunde 2. Dit cluster bestond uit 25 opleidingen van de Universiteit van Amsterdam, Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit Leiden, Radboud Universiteit en de Universiteit Utrecht. De beoordeling verliep volgens de procedure en standaarden van het NVAO Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland (d.d. april 2024).

In opdracht van het cluster WO Moderne Taal- en Letterkunde 2 verzorgde evaluatiebureau Academion de begeleiding van de visitatie. Voor het bezoek aan de Universiteit Leiden was Fiona Schouten coördinator en trad Adrienne Wieldraaijer-Huijzer op als secretaris. Zij zijn door de NVAO gecertificeerd en als secretaris geregistreerd.

Vorbereiding

In samenspraak met de instellingen en opleidingen stelde Academion het visitatiepanel samen, rekening houdend met de expertise en onafhankelijkheid van de leden en met de consistentie binnen het cluster. De NVAO stemde op 31 januari 2025 in met de samenstelling van het panel. De coördinator instrueerde de panelvoorzitter op 9 december 2024 over diens rol binnen de visitatie volgens het Profiel van de voorzitter (NVAO 2016).

De contactpersonen van de instelling stelden voor het visitatiebezoek een bezoekprogramma op in overleg met de coördinator (zie bijlage 3). De opleiding selecteerde vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners. Daarnaast bepaalde de opleiding dat het ontwikkelgesprek zou worden vormgegeven als onderdeel van het bezoek. Op basis van dit gesprek werd een apart ontwikkelverslag gemaakt.

In de aanloop naar de visitatie stuurde de bacheloropleiding Duitse Taal en Cultuur een lijst van afgestudeerden over de studiejaar 2020-2021, 2021-2022, 2022-2023 en 2023-2024 naar de coördinator. Uit deze lijst selecteerde de panelvoorzitter in samenspraak met de coördinator 15 eindwerken van de opleiding. Daarbij hielden zij rekening met de spreiding van de eindcijfers en de beoordelaars. Voorafgaand aan het bezoek stelde de opleiding de geselecteerde eindwerken met bijbehorende beoordelingsformulieren beschikbaar aan het panel. Ook zond de opleiding het panel hun zelfevaluatie rapport en aanvullende stukken toe (zie bijlage 4).

De panelleden bestudeerden de ontvangen informatie en stuurden hun bevindingen op naar de secretaris. De secretaris verzamelde de vragen en opmerkingen van het panel in een document en verspreidde dit onder de panelleden. Kort voor de visitatie hield het panel een vooroverleg waarin de voorlopige bevindingen naar aanleiding van het zelfevaluatie rapport, de gelezen eindwerken en de taakverdeling ter sprake kwamen. Ook werd het panel geïnformeerd over het van toepassing zijnde beoordelingskader, de werkwijze en de planning van visitatie en rapportage.

Bezoek

Tijdens het visitatiebezoek sprak het panel met verschillende opleidingsvertegenwoordigers (zie bijlage 3). Ook bood het panel studenten en docenten de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een inloopspreekuur. Van deze gelegenheid is geen gebruik gemaakt. Het panel beëindigde de visitatie met een intern overleg om de voorlopige bevindingen te formuleren. Ter afsluiting van de visitatie gaf de voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin hij de voorlopige indrukken, algemene observaties en suggesties voor ontwikkelpunten van het panel presenteerde.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel en legde dat voor aan de coördinator voor een collegiale toets. Daarna vroeg de secretaris de panelleden om het rapport te bekijken en van feedback te voorzien. Na verwerking van de feedback en na akkoord van het panel stuurde de secretaris het rapport naar de Faculteit der Geesteswetenschappen met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De secretaris paste de feitelijke onjuistheden in het rapport aan op aanwijzing van de panelvoorzitter. Vervolgens stelde het panel het rapport vast en stuurde de coördinator het naar de Faculteit Geesteswetenschappen en de Universiteit Leiden.

Panel

Het panel dat de bacheloropleiding Duitse Taal en Cultuur aan de Universiteit Leiden beoordeelde, bestond uit de volgende leden:

- Prof. dr. S. (Sascha) Bru, hoogleraar Algemene Literatuurwetenschap aan de Faculteit Letteren van de KU Leuven (België) [voorzitter];
- Prof. dr. H.E. (Henriette) de Swart, hoogleraar Franse Taalkunde aan de Faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Utrecht;
- Prof. dr. M.E. (Esther) Ruigendijk, hoogleraar Nederlandse Taalkunde en vice-decaan van de faculteit Taal- en Cultuurwetenschappen, Carl von Ossietzky Universität Oldenburg (Duitsland);
- Prof. dr. C.C.M. (Costantino) Maeder, hoogleraar in Italiaanse taal- en letterkunde en Franse letterkunde aan de Faculty of Philosophy, Arts and Letters van de Université Catholique de Louvain (België);
- J.E (Jeanne) Le Gallic BSc., derdejaars bachelorstudent Slavische Talen en Culturen aan de Universiteit van Amsterdam [student-lid];
- Prof. dr. C. (Claudia) Crocco, hoogleraar Italiaanse Taalkunde aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte van de Universiteit Gent (België) [referent i.h.b. Italiaans];
- Dr. P.J. (Patrick) Outhwaite, universitair docent in Medieval and Renaissance studies aan de Faculteit der Letteren van de Rijksuniversiteit Groningen [referent i.h.b. Engels].

Alle panelleden, de secretaris en de instelling hebben een onafhankelijkheidsverklaring ondertekend en kunnen bevestigen dat de beoordeling in volledige onafhankelijkheid is uitgevoerd.

Informatie over de opleiding

Naam van de instelling:	Universiteit Leiden
Status van de instelling:	Bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	Positief
Naam van de opleiding:	B Duitse Taal en Cultuur
CROHO-nummer:	56805
Niveau van de opleiding:	Bachelor (NLQF 6)
Oriëntatie van de opleiding:	Academisch
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	-
Locatie:	Leiden
Variant(en):	Voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Educatieve minor:	Van toepassing
Verleende graad:	BA
Inleverdatum NVAO:	1 november 2025

Beschrijving van de beoordelingsstandaarden

Facultaire onderwijsvisie

De opleiding Duitse Taal en Cultuur is onderdeel van de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden. Deze faculteit biedt 24 bacheloropleidingen, 19 masteropleidingen en 8 researchmasteropleidingen aan. De onderwijsvisie van de faculteit is gebaseerd op de universitaire onderwijsvisie (Learning@LeidenUniversity) die een aantal pijlers kent: verwevenheid van onderwijs en onderzoek, oriëntatie op de arbeidsmarkt en transferable skills. Voor studenten binnen de faculteit betekent dit dat zij deelnemer zijn in het bedenken en uitvoeren van onderwijs en dat onderzoeksvaardigheden en onderzoekend leren expliciet en systematisch worden aangeboden. Daarnaast oriënteren studenten zich actief op de arbeidsmarkt en worden studenten bewust gemaakt van de vaardigheden die zij ontwikkelen en hoe deze bruikbaar zijn in toekomstige carrièrepaden, onder andere via het Humanities Career Center, arbeidsmarktworkshops, stages en de online toolkit 'Asset-H'. Andere kenmerken van het onderwijs bij de Faculteit der Geesteswetenschappen zijn het aanbod van een breed scala aan keuzevakken en afstudeerrichtingen en (waar mogelijk) kleinschalig onderwijs in werkgroepen. Diversiteit en inclusie worden gestimuleerd via initiatieven vanuit het Justice, Equity, Diversity and Inclusion (JEDI) Fund. Ook is er een Student Wellbeing Officer die activiteiten voor studentenwelzijn coördineert en professionalisering op dit vlak bevordert.

Op het moment van schrijven wordt er gewerkt aan het updaten en herijken van de universitaire onderwijsvisie. Daarnaast zijn zowel universitair als facultair veel initiatieven ondernomen op het vlak van digitalisering. Binnen de faculteit is in 2020 een visiedocument opgesteld op het vlak van Digital Humanities en Artificial Intelligence (AI). Sindsdien zijn hierover zes nieuwe facultaire cursussen ontwikkeld en in 2024 is de Digital Humanities Hub for Digital Research Skills and Media geopend, waar docenten en studenten terecht kunnen voor training in het gebruik van digitale tools en methoden.

Organisatie

De opleiding Duitse Taal en Cultuur wordt geleid door een opleidingsbestuur dat bestaat uit een opleidingsvoorzitter uit de wetenschappelijke staf en een studentlid. Het opleidingsbestuur is verantwoordelijk voor de inhoud, organisatie, coördinatie en kwaliteitszorg van het programma, en valt rechtstreeks onder de verantwoordelijkheid van het faculteitsbestuur. Medezeggenschap op opleidingsniveau is belegd bij de opleidingscommissie (OLC). De opleidingscommissie Duitse Taal en Cultuur bestaat uit twee studentleden en twee docentleden. De examencommissie (ExC) van de opleiding Duitse Taal en Cultuur wordt gedeeld met de opleidingen Italiaanse Taal en Cultuur en Franse Taal en Cultuur. De commissie bestaat uit vier leden (één uit elke opleiding en een extern lid) en wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris.

Aanbevelingen vorige panel

De bacheloropleiding Duitse Taal en Cultuur ontving in 2019 een positief eindoordeel zonder voorwaarden. Het toenmalige panel signaleerde diverse aandachtspunten en gaf daarbij adviezen ter verdere verbetering. De opleiding heeft hierop gereflecteerd in een zelfevaluatie rapport en tijdens het visitatiebezoek, waarbij is aangegeven welke acties zijn ondernomen. Het panel oordeelt op basis hiervan dat de benoemde aandachtspunten en adviezen serieus zijn opgepakt. Op het merendeel zijn acties ondernomen, die hebben geleid tot verbetering. De opvolging van gegeven aanbevelingen komt aan bod in het beoordelingsrapport. Hieronder licht het panel de bevindingen bij een aantal belangrijke aanbevelingen ook apart toe.

In 2019 uitte het visitatiepanel zorgen over de werkdruk van docenten. Het huidige panel heeft hierover gesproken met management en docenten. Het stelt vast dat er meerdere acties zijn ondernomen om de werkdruk te verminderen. Sinds de vorige visitatie hebben alle docenten van de opleiding Duitse Taal en Cultuur een vaste aanstelling, wat heeft gezorgd voor minder onzekerheid. De opleiding heeft geen eigen hoogleraar, wel is vanuit de sectorplangelden geïnvesteerd in een extra UHD-positie. Het vorige visitatiepanel verwees ook naar frequente tussentijdse toetsing als oorzaak van werkdruk. Het huidige panel stelt vast dat tussentijdse toetsing weliswaar tot een verhoogde werkdruk leidt, maar in taalvaardigheidsonderwijs voor hoofdvakstudenten ook een bewuste keuze is, omdat zowel docenten als studenten het belangrijk vinden dat de leercurve van de student actief gevolgd kan worden en er regelmatig feedback wordt gegeven. Ondanks ondernomen acties zal werkdruk in de toekomst een belangrijk aandachtspunt blijven vanwege de financiële uitdagingen waarmee de faculteit wordt geconfronteerd en de keuzes die hierdoor binnen het programma zullen moeten worden gemaakt.

Andere belangrijke aandachtspunten in 2019 waren de uniformiteit van informatie in de cursushandleidingen, de inzichtelijkheid van de totstandkoming van het eindcijfer van de scriptie en het taalniveau en literatuurgebruik in sommige eindwerken. Elk van deze punten is weggenomen. De cursushandleidingen die het huidige panel heeft gezien bevatten duidelijke informatie in een helder format. Het huidige panel is zeer te spreken over de zorgvuldige procedure en -praktijk van scriptiebeoordeling en het niveau van de eindwerken.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

Opleidingsprofiel en beoogde leeruitkomsten

De opleiding Duitse Taal en Cultuur kenmerkt zichzelf als Germanistiek-opleiding extra muros. Dit betekent dat de belangrijkste componenten van een Germanistische opleiding zoals in Duitsland wordt aangeboden in het programma vertegenwoordigd zijn, zij het in een slankere vorm waardoor meer ruimte is voor inhoudelijke verdieping en het bereiken van een hoog taalvaardigheidsniveau. De opleiding besteedt vanuit een multidisciplinaire benadering aandacht aan vier pijlers: taalvaardigheid, letterkunde, cultuurwetenschap en taalkunde. Daarbij is de onderwijsaanpak contrastief en intercultureel, waarbij gebruik wordt gemaakt van de talige en culturele kennis die studenten al in huis hebben. Deze contrastieve onderwijsaanpak beperkt zich nadrukkelijk niet alleen tot de taalverwerving maar is ook een centraal concept in de literatuur- en cultuurwetenschappelijke benadering van de opleiding.

Het panel kan zich goed vinden in het gekozen profiel. De contrastieve aanpak sluit goed aan bij het gekozen opleidingsprofiel en biedt de mogelijkheid tot vergelijken van de Duitse Taal en Cultuur met de Nederlandse en Engelse Taal en Cultuur, waarmee studenten veelal al (deels) vertrouwd zijn. De vier pijlers en contrastieve aanpak van de opleiding sluiten daarnaast goed aan bij de educatieve masteropleiding en het mogelijke toekomstige beroep van docent Duits in het voortgezet onderwijs.

De beoogde leerresultaten van de opleiding Duitse Taal en Cultuur zijn op twee niveaus beschreven. Ten eerste leidt elke Leidse geesteswetenschappelijke opleiding op tot facultair geformuleerde algemene academische vaardigheden en transferable skills, waaronder onderzoeksvaardigheden, communicatievaardigheden en leervaardigheden. Ten tweede zijn er opleidingsspecifieke eindkwalificaties

geformuleerd. Deze opleidingsspecifieke eindkwalificaties omvatten onder andere kennis van en inzicht in de historische ontwikkelingen en actuele verschijnselen, relevante theorieën en methodes uit de participerende disciplines en in maatschappelijke en culturele processen binnen het Duitse taalgebied. Per deelgebied van de opleiding (taalkunde, letterkunde, cultuurkunde en taalvaardigheid) zijn er aanvullende specifieke eindkwalificaties geformuleerd. Het beoogde eindniveau taalvaardigheid is gedefinieerd op basis van het Common European Framework of Reference (CEFR), zoals gebruikelijk bij talenstudies. Dit is C2 voor receptieve taalvaardigheid en C1 voor productieve taalvaardigheid.

Het panel heeft de beoogde leeruitkomsten van de opleiding bestudeerd en is van mening dat deze helder zijn geformuleerd. Alle relevante onderdelen komen aan bod. Zowel de facultaire als de opleidingsspecifieke eindkwalificaties volgen de indeling van de Dublin-descriptoren (kennis, inzicht, oordeelsvorming, communicatie, leervaardigheden en taalbeheersing) en zijn daarmee gerelateerd aan het passende niveau van het Nederlands Kwalificatieraamwerk Hoger Onderwijs (NLQF 6). Het beoogde taalvaardigheid eindniveau (C1/2) is volgens het panel passend en haalbaar, mede door de aanwezigheid van een verplicht buitenlandverblijf en het zoveel mogelijk gebruiken van het Duits als onderwijstaal. Daarnaast definiëren de eindkwalificaties de verwerving van academische en onderzoeksvaardigheden, het vermogen tot oordeelsvorming, het beredeneerd uiteenzetten hiervan in een mondeling en schriftelijk verslag en de leervaardigheden die vereist zijn voor een masteropleiding. Ook de contrastieve aanpak is in de eindkwalificaties zichtbaar aanwezig, bijvoorbeeld in het leren begrijpen en analyseren van culturele processen in het Duitse taalgebied vanuit de eigen achtergrond.

Afstemming profiel en beoogde leerresultaten op het vakgebied en beroepenveld

Het panel heeft met de opleiding gesproken over de afstemming van profiel en beoogde leerresultaten op het academische en beroepenveld waartoe wordt opgeleid. Studenten van de opleiding Duitse Taal en Cultuur in Leiden worden opgeleid tot academici op bachelorniveau met een grondige beheersing van het Duits en een brede basiskennis van de Duitse Taal en Cultuur. Ze verwerven op die manier de kennis, vaardigheden en attitude die nodig zijn om na het behalen van hun bachelordiploma functies te vervullen waarvoor een academische opleiding vereist of van nut is. Daarnaast biedt de opleiding een basis om op masterniveau verder te specialiseren op een deelgebied naar keuze. Daardoor is de opleiding een goede opstap naar een wetenschappelijke loopbaan, maar ook een carrière in niet-academische kring, zoals het eerstegraads leraarschap, een baan in het (inter)nationale bedrijfsleven, bij de overheid of de culturele sector.

Het panel is van mening dat de beoogde leerresultaten van de opleiding voorzien in het leggen van de beoogde brede academische basis op bachelorniveau. De academische basis en de contrastieve aanpak sluiten goed aan op veel gekozen masteropleidingen. Dit geldt ook voor het beoogde eindniveau taalvaardigheid (C1/C2). De opleiding draagt volgens het panel in belangrijke mate bij aan het bevorderen van kennis over de Duitstalige regio in Nederland, wat vanwege de nabijheid en nauwe banden tussen Nederland en Duitsland van belang is voor zowel het academische als niet-academische beroepenveld.

Vanwege de financiële uitdagingen waarmee de faculteit wordt geconfronteerd, is de opleiding Duitse Taal en Cultuur genooddaakt om zich de komende periode te beraden op mogelijkheden om het huidige programma op afgeslankte wijze aan te bieden. Hierbij zal de opleiding ondersteund worden door een nieuw op te richten maatschappelijke Raad van Advies. Het panel adviseert om hierbij de eisen voor het volgen van onderwijs aan Duitstalige universiteiten en vervolgopleidingen in het oog te houden, evenals de ingangseisen van veelgekozen masteropleidingen (zoals Literary Studies en Linguistics) en landelijke ingangseisen voor de educatieve masteropleidingen, die beschrijven hoeveel studiepunten instromende studenten Moderne Vreemde Talen minimaal moeten hebben gevolgd op het gebied van taalkunde,

letterkunde en doeltaal. Het is van belang deze in het oog te houden en in kaart te brengen wat daarmee op bachelorniveau minimaal behouden dient te blijven. Het panel ziet daarnaast nog ruimte om de eigenheid, het profiel en de relevantie van de opleiding – binnen de kaders die hiervoor intern gelden - op de facultaire website duidelijker voor het voetlicht te brengen, zodat toekomstige studenten hiervan een beter beeld krijgen. Daarbij raadt het panel aan om, naast de nieuw op te richten Raad van Advies, ook studenten en alumni en actief te betrekken bij het nadenken over verstandige manieren om te komen tot een afgeslankt programma, met bijbehorende beoogde eindkwalificaties.

Overwegingen

Het panel kan zich goed vinden in het gekozen opleidingsprofiel. De klassieke insteek en contrastieve aanpak van de opleiding sluiten goed aan bij de educatieve masteropleiding en het mogelijke toekomstige beroep van docent Duits in het voortgezet onderwijs. De beoogde leerresultaten zijn helder beschreven en adequaat gekozen. Het beoogde eindniveau in taalvaardigheid (C1/C2) is passend. De beoogde leerresultaten stellen afgestudeerden in staat om in de arbeidsmarkt op academisch bachelorniveau te functioneren of hun studieloopbaan te vervolgen met een masteropleiding.

Conclusie

Het panel oordeelt dat de opleiding op standaard 1 voldoet.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Facultaire kenmerken curriculum

De curricula van de Leidse opleidingen in het cluster Moderne Taal- en Letterkunde 2 zijn opgebouwd volgens een aantal faculteitsbrede uitgangspunten: bacheloropleidingen hebben cursussen met een omvang van 5 of 10 EC, een bacheloreindwerkstuk van minimaal 10 EC en een vrije keuzeruimte van 30 EC die studenten kunnen invullen met een minor, stage of keuzevakkenpakket. Daarnaast hanteren de opleidingen een universiteitsbreed Bindend Studieadvies (BSA) van 45 EC voor voltijdstudenten en 30 EC voor deeltijdstudenten. Bachelorstudenten met bovengemiddelde studieresultaten kunnen deelnemen aan het honoursprogramma Humanities Lab.

Tijdens het visitatiebezoek kwam de faculteitsbrede vrije keuzeruimte meermalen aan de orde. Deze keuzeruimte was tot voor kort geprogrammeerd als twee blokken van 15 EC. Vanaf het academisch jaar 2027-2028 zullen de meeste opleidingen van de faculteit – in aansluiting op onlangs geïmplementeerde universitaire richtlijnen – overstappen op een programmering van de vrije keuzeruimte in één semester (30 EC), namelijk het eerste semester van het derde jaar. Op dit moment bevinden veel opleidingen zich in een overgangsfase, waarbij het in sommige opleidingen al mogelijk is om de minor in één semester te volgen en in andere opleidingen nog niet. Het panel is positief over de beslissing om de vrije keuzeruimte in één semester te plaatsen. Dit maakt het voor studenten makkelijker om een semester in het buitenland te studeren, stage te lopen of een minorprogramma te volgen.

Een andere gemene deler van opleidingen binnen de faculteit is het kerncurriculum. Dit bestaat uit het vak Wetenschapsfilosofie (dat opleidingen naar keuze in semester één of twee kunnen inpassen) en ten minste één andere cursus uit het facultaire kerncurriculumaanbod. De opleidingen in dit visitatiecluster kiezen

meestal voor de kerncurriculumvakken Inleiding Literatuurwetenschap en/of Inleiding Taalwetenschap. Het panel heeft vernomen dat de faculteit momenteel aan herziening van het kerncurriculum werkt, zodat meer nadruk wordt gelegd op actuele thema's zoals Digital Humanities. Zowel in de studentenhoofdstukken als tijdens de gesprekken gaven studenten van de opleidingen aan dat zij de kerncurriculumvakken niet altijd even interessant vinden, dat de vakken minder goed aansluiten bij de rest van hun programma en soms niet goed zijn gesitueerd waardoor de inhoud van de cursussen redundant is geworden. Ook noemen studenten de opzet van deze vakken met uitsluitend hoorcolleges als verbeterpunt, omdat hierin relatief weinig ruimte is voor interactie met de docent, en spraken studenten uit het jammer te vinden dat zij niet betrokken worden in de werkgroep die nadenkt over het nieuwe kerncurriculumvak Humanities in a Digital World. Het panel adviseert de opleidingen daarom om de inbedding en integratie van de kerncurriculumvakken binnen opleidingen nog eens goed te overdenken, zodat deze geen Fremdkörper zijn in het programma, maar een eigen bijdrage leveren aan de leerlijnen en eindtermen van de opleiding. Het panel raadt aan om studenten actief te betrekken bij pogingen om de constructieve uitlijning tussen deze vakken en de rest van het programma te verbeteren. Het panel heeft vernomen dat de faculteit probeert om nieuwe, gedeelde vakken (zoals Digital Humanities) zoveel mogelijk 'bottom up' te ontwikkelen. Het panel adviseert om vast te houden aan deze 'bottom up benadering' zodat de eindtermen en leerlijnen van de afzonderlijke programma's geborgd zijn.

Taalvaardigheidsonderwijs is een belangrijk onderdeel van alle opleidingen in dit visitatiecluster. Dit onderwijs wordt het eerste en tweede jaar aangeboden in aparte cursussen en is daarnaast geïntegreerd in inhoudelijk onderwijs in de doeltaal. Terwijl sommige opleidingen ervoor kiezen om het aparte taalvaardigheidsonderwijs open te stellen voor bijvakstudenten, zijn andere opleidingen hierin terughoudender omdat daarmee de heterogeniteit tussen verschillende studenten verder toeneemt en daarmee de leercurve van hoofdvakstudenten onder druk kan komen te staan. Het panel is van mening dat het voor de levensvatbaarheid van de opleidingen zinvol kan zijn om bijvakstudenten te verwelkomen. Bij de taalvaardigheidsvakken moet daarbij worden toegezien op voldoende differentiatie tussen hoofdvak- en bijvakstudenten. Dit kan bijvoorbeeld gedaan worden door in de toetsing een onderscheid te maken tussen beide studentgroepen.

Curriculum opleiding en studeerbaarheid

De opleiding Duitse Taal en Cultuur (180 EC) kent alleen een voltijdvariant. Er zijn geen nadere inhoudelijke eisen gesteld aan het Bindend Studie Advies (BSA). Het curriculum van de bacheloropleiding Duitse Taal en Cultuur bestaat uit 135 EC opleidingsspecifieke vakken, 15 EC kerncurriculumvakken en 30 EC vrije keuzeruimte. De kerncurriculumvakken bij de opleiding zijn: Introduction to Linguistics (jaar 1), Inleiding Literatuurwetenschap (jaar 1) en Wetenschapsfilosofie (jaar 2). Het programma bestaat uit drie fases (jaar 1: propedeuse, jaar 2: verdieping en jaar 3: specialisatie) en vier leerlijnen (literatuur- en cultuurwetenschap, taalwetenschap, taalvaardigheid en academische vaardigheden), die gelijktijdig worden gevolgd. Het panel heeft het programma bestudeerd. Het is van mening dat het programma logisch is opgebouwd met een stevige basis in literatuur- en cultuurwetenschappen en taalwetenschappen in het eerste jaar. Het panel juicht het toe dat de opleiding, anders dan andere Leidse talenopleidingen, heeft gekozen voor een buitenlandverblijf aan een Duitstalige universiteit (25 EC) als verplicht onderdeel van het tweede studiejaar. Dit draagt bij aan het niveau van taalverwerving en verbreedt de inhoudelijke focus van de opleiding. Voor de vakken die studenten in het buitenland volgen geldt een goede procedure: deze moeten aansluiten bij de eindkwalificaties en vooraf in een leerovereenkomst ter goedkeuring worden voorgelegd aan de examencommissie (ExC). Studenten zijn tevreden over de voorlichting over, en begeleiding tijdens, het buitenlandverblijf.

Het opleidingsprofiel en de contrastieve benadering zijn voor het panel duidelijk zichtbaar in het programma, bijvoorbeeld in het vak *Das Eigene und das Andere* waarop wordt voortgebouwd in de vakken *Cultural Memory of World War I & II* en *Geschichte und Erinnerung in Deutschland*. In het derde jaar kunnen studenten zich specialiseren in cultuur- en/of literatuurwetenschap of taalwetenschap en volgen zij wisselende keuzevakken die aansluiten bij de onderzoeksexpertise van de docenten. De opleiding kent volgens het panel een goede verhouding tussen verplichte en keuzevakken en voldoende variëteit in cursusaanbod. Werkvormen zijn divers, in lijn met de beoogde kleinschaligheid en omvatten onder andere: (interactieve) hoorcolleges, presentaties, groeps- en partneropdrachten, diverse lees-, schrijf- en oefenopdrachten.

Taalvaardigheidsonderwijs wordt aangeboden in aparte cursussen in de eerste anderhalf jaar van de opleiding (in totaal 25 EC) en is daarnaast geïntegreerd in het hele programma, waarbij gebruik wordt gemaakt van het Duits als onderwijstaal. Het panel concludeert dat de taalvaardigheidslijn zorgvuldig is doordacht en opgezet. Gehanteerde werkvormen in het taalvaardigheidsonderwijs zijn intensief en divers, om studenten op verschillende manieren te laten oefenen met receptieve en productieve taalvaardigheid. Werkvormen bieden ruimte voor opdrachten in diverse formats (podcasts, video's, geschreven tekst) en genres (verhalen, essays, interviews, formele en informele gesprekken).

Het aanleren van onderzoeksvaardigheden en academische vaardigheden is geïntegreerd in de andere leerlijnen. Op basis van de cursusinhouden en het gerealiseerde eindniveau in de scripties (zie Standaard 4) concludeert het panel dat academische vaardigheden voldoende aanbod komen. Het panel vindt het positief dat studenten al in het tweede jaar aan eigen kleine onderzoeksprojecten leren werken, waarbij de omvang en complexiteit van schrijfopdrachten geleidelijk toeneemt. De opleiding spant zich in om het aanleren van deze vaardigheden ook voor studenten inzichtelijk te maken door de relevantie van onderzoeks- en academische vaardigheden actief te benoemen in colleges en te verwijzen naar het faculteitsbrede digitale programma *Asset-H*, waarmee studenten inzicht krijgen in opgedane vaardigheden die relevant zijn op de arbeidsmarkt. Een aanvullende suggestie van het panel is om academische vaardigheden (inclusief *Digital Humanities*) als leerlijn op te nemen in het (curriculum)toetsplan en zo zichtbaarder te verbinden met de andere programma-onderdelen (zie Standaard 3).

In het derde studiejaar hebben studenten 30 EC aan minorruimte die ze in kunnen vullen met keuzevakken of een stage. Deze 30 EC kunnen binnen de opleiding *Duitse Taal en Cultuur* – vooruitlopend op facultaire plannen om een blokminor in te voeren – worden ingevuld in één semester (blokminor) of in het hele derde studiejaar (lintminor). Oriëntatie op de toekomstige loopbaan vindt daarnaast plaats via bezoeken aan relevante organisaties in het beroepenveld (zoals de Duits-Nederlandse Handelskamer, het Goethe Instituut en het Ministerie van Buitenlandse Zaken) die de opleiding samen met de studievereniging *SIMP* organiseert. In het studentenhoofdstuk geven studenten aan tevreden te zijn over de arbeidsmarktorientatie in de opleiding.

De opleiding wordt afgesloten met een bacheloreindwerkstuk in het Duits (10 EC) van maximaal 10.000 woorden waaraan studenten gedurende het derde jaar werken. Studenten krijgen een individuele scriptiebegeleider toegewezen met expertise in het gekozen onderwerp. Daarnaast volgen studenten een scriptieseminar, bestaande uit een serie bijeenkomsten waarbij studenten begeleid worden in het onderzoeks- en schrijfproces. Het panel concludeert dat de scriptiebegeleiding goed is georganiseerd.

Het panel heeft met studenten gesproken over de studeerbaarheid van de opleiding. Het panel stelt vast dat de opleiding uitdagender blijkt dan bij aanvang door studenten vaak wordt verwacht, maar wel als studeerbaar wordt ervaren. Problemen met werkdruk of struikelblokken worden via de opleidingscommissie

volgens studenten adequaat geadresseerd. Daarnaast zijn de lijnen tussen studenten en docenten kort en wordt er door docenten meestal snel gereageerd op problemen. De werkdruk bij de taalvaardigheidsvakken wordt door de studenten als wisselender ervaren. Dit is echter begrijpelijk, omdat studenten verschillende ingangsniveaus hebben en afhankelijk daarvan meer of minder oefening nodig hebben.

Voertaal

De opleiding hanteert het Duits als voer- en onderwijstaal, om studenten zoveel mogelijk te laten oefenen in de doeltaal. Het Nederlands wordt gebruikt in de kerncurriculumvakken die de opleiding deelt met andere opleidingen binnen de faculteit (Inleiding literatuurwetenschap en Wetenschapsfilosofie, samen 10 EC) en in minoren. Daarnaast komt Engels als voertaal voor in het kerncurriculumvak Introduction to Linguistics and in het vak Cultural Memory of World War I & II, waarin wordt samengewerkt met andere opleidingen, en in de minor, die studenten zelf mogen kiezen. Het panel concludeert dat de gehanteerde onderwijstaal pragmatisch is gekozen en afhangt van de leerdoelen van een cursus en de taalkennis van studenten die het vak volgen. De expertise van de docenten sluit hierbij aan: de docenten spreken zowel Duits als Nederlands op hoog niveau (zie: Docententeam). Docenten die in het Engels lesgeven moeten aantonen dat zij de Engelse taal voldoende beheersen, bijvoorbeeld door de Basiskwalificatie Engelse Vaardigheid (BKE) te behalen. Docenten die hun Engels willen verbeteren kunnen de facultaire cursus Teaching in English volgen.

Toelating en kenmerken van de instroom

Studenten zijn toelaatbaar tot de opleiding met een vwo-diploma of een hbo-propedeuse. Het panel concludeert dat de opleiding hiermee aansluit op de wettelijke toelatingseisen. Studenten voor wie Nederlands niet de moedertaal is en die nog niet eerder een Nederlandstalige opleiding in voorbereidend of vervolgonderwijs volgden, moeten via een examen aantonen dat zij het Nederlands voldoende beheersen.

De instroom van studenten in de opleiding Duitse Taal en Cultuur ligt jaarlijks tussen de 10 en 20 studenten, wat overeenkomt met het landelijke gemiddelde. Er zijn relatief veel studenten die de opleiding als tweede studie volgen. De toelatingseisen en kenmerken van de instroom betekenen dat de studentenpopulatie van de opleiding heterogeen is, in het bijzonder ook met betrekking tot het taalniveau. Het panel heeft met de opleiding besproken hoe hiermee wordt omgegaan. Studenten met een hoog ingangsniveau in de Duitse taal kunnen bepaalde onderdelen van het taalvaardigheidsprogramma van de opleiding bijvoorbeeld versneld doorlopen. Daarnaast krijgen studenten met een lager ingangsniveau de mogelijkheid om extra taal oefeningen te maken. Het panel stelt vast dat het heterogene ingangsniveau van de instroom voldoende aandacht krijgt.

Studiebegeleiding en studeren met een functiebeperking

Studieadvies is bij de opleiding Duitse Taal en Cultuur belegd bij een eigen studieadviseur. Deze adviseur voert met alle eerstejaarsstudenten een kennismakingsgesprek, begeleidt studenten bij het maken van een studieplan en adviseert studenten bij een dreigend negatief BSA-advies. De studieadviseur monitort ook de studievoortgang tijdens het tweede en derde jaar. Zo nodig neemt deze contact op met studenten die vertraging dreigen op te lopen en wordt er een individueel studieplan opgesteld. Het is hierbij ook mogelijk om studenten door te verwijzen naar de studentenpsycholoog of het facultaire writing lab. Naast de studieadviseur is er in de opleiding ook een studentmentor. De studentmentor is een extra aanspreekpunt voor eerstejaarsstudenten en organiseert bijeenkomsten in het eerste jaar. Het panel stelt vast dat studenten het mentoraat als nuttig en positief ervaren. Ook de inzet van de studieadviseur en de vaste contactmomenten over studievoortgang vinden zij nuttig. Studenten beschrijven de opleiding als een 'community' waarin docenten, en studenten onderling, naar elkaar omzien. Voor studenten met een functiebeperking wordt zoveel mogelijk maatwerk geboden. Indien nodig wordt hierbij de facultaire Studentbegeleider Functiebeperking ingeschakeld, die als taak heeft om studenten met een

functiebeperking te begeleiden bij het voortzetten en/of afronden van hun studie en om een zoveel mogelijk inclusieve leeromgeving te helpen vormgeven.

Het panel heeft ook cijfers over studievoortgang van studenten in de opleiding bestudeerd. Deze laten zien dat studenten, ten opzichte van het facultaire gemiddelde, een lichte vertraging hebben in het afstuderen. Het panel heeft hierover met docenten gesproken en concludeert dat hiervoor verschillende oorzaken zijn aan te wijzen, zoals het relatief hoge aantal tweede studiestudenten en de heterogene studenteninstroom. Het panel stelt vast dat studievoortgang een aandachtspunt blijft, maar dat de opleiding binnen de mogelijkheden doet wat ze kan.

Het panel concludeert dat er – ook voor studenten met een functiebeperking – op opleidingsniveau sprake is van een goed samenwerkend systeem van studieadvies en mentoraat, dat op universiteits- en faculteitsniveau passend wordt ondersteund met functionarissen voor bijzondere omstandigheden, zoals studentpsychologen en Studentbegeleider Functiebeperking. Studievoortgang wordt actief gemonitord en de opleiding levert maatwerk voor studenten die in de taalvaardigheids cursussen meer oefening nodig hebben. De kleinschaligheid van de opleiding is daarbij behulpzaam.

Werkwijze inzet docenten

Bij de Universiteit Leiden is wetenschappelijke staf in dienst van onderzoeksinstituten. De docenten in de opleidingen in dit beoordelingscluster zijn ofwel in dienst van het Leiden University Centre for Linguistics (LUCL) ofwel van het Leiden University Centre for the Arts in Society (LUCAS). Docenten worden vanuit deze instituten op cursusniveau ingezet in de opleidingen. Voor veel docenten geldt daardoor dat zij in meerdere opleidingen lesgeven. Naast onderwijstijd heeft wetenschappelijke staf onderzoekstijd en tijd voor administratieve taken. Hoeveel dit precies is, wisselt momenteel tussen de verschillende instituten. Bij LUCL besteden docenten 65% van hun tijd aan onderwijs, 30% aan onderzoek en 5% aan organisatie en ontwikkeling. Bij LUCAS was dit in de afgelopen twee studiejaar respectievelijk 65%, 25% en 10%. Het streven van de faculteit is om in haar instituten te komen tot een verhouding van 65%, 30% en 5%. Het panel onderschrijft de plannen om te komen tot uniforme normen die voor al het wetenschappelijk personeel gelden en heeft begrip voor de praktische uitdagingen die zo'n uniformeringsslag met zich meebrengt.

Tijdens het visitatiebezoek heeft het panel in diverse gesprekken stilgestaan bij de praktijk van bestaffing binnen de opleidingen die het moet beoordelen. Het panel concludeert dat de inzet van docenten in een opleiding in de praktijk meestal in goede afstemming plaatsvindt tussen de onderzoeksinstituten en de opleidingsvoorzitter, die verantwoordelijk is voor de inhoud, organisatie, coördinatie en kwaliteitszorg van de opleiding. Het panel stelt tegelijkertijd vast dat er soms knelpunten ontstaan, die een negatieve uitwerking kunnen hebben voor individuele docenten. Het komt bijvoorbeeld voor dat vanuit verschillende opleidingen een beroep wordt gedaan op een docent. Ingewikkeld daarbij is dat de opleidingsvoorzitters formele verantwoordelijkheid hebben voor de kwaliteit van het programma van hun opleiding maar geen formele zeggenschap hebben over de inzet van docenten. Voor individuele stafleden leidt de gehanteerde methode soms tot ingewikkelde situaties als de cursussen die zij moeten geven vaak wisselen of niet volledig aansluiten bij hun expertisegebied zonder dat daaraan ontwikkeltijd is gekoppeld. Ook ervaren docenten met specifieke expertise soms juist dat er weinig ruimte is voor inzet op een andere, nieuwe cursus. De werkdruk die docenten ervaren – zo blijkt uit gesprekken van het panel met docenten – heeft verschillende oorzaken, maar is soms ook gekoppeld aan de manier waarop zij worden ingezet en de vragen die zij daarover hebben. Het panel beveelt de opleidingen daarom aan om actief te blijven nadenken over optimalisering van de matching van docenten met curriculumonderdelen en om hierover blijvend de dialoog aan te gaan met de onderzoeksinstituten, mede met het oog op tijdige en goed met docenten afgestemde inzet in de programma's en daarmee ook op het welzijn van de docenten die de programma's dragen.

Tijdens het visitatiebezoek vertelden de opleidingsvoorzitters van Franse, Duitse en Italiaanse Taal en Cultuur dat er in de faculteit recent is begonnen met geclusterde vergaderingen ten behoeve van betere communicatie met het faculteitsbestuur. Het panel moedigt de opleidingsvoorzitters aan om deze praktijk voort te zetten en beveelt aan om de komende periode optimaal te blijven inzetten op goede communicatie tussen faculteitsbestuur, opleidingsmanagement, docenten en instituten over inzet van docenten en de financiële uitdagingen die vragen om reductie in de programma's. Als suggestie geeft het panel ook aan de opleidingscommissie en de examencommissie mee om te investeren in meer afstemming en overleg. Hoewel deze organen verschillende taken en verantwoordelijkheden hebben, is met het oog op de toekomst ook het bestaan van korte communicatielijnen tussen deze organen volgens het panel instrumenteel.

Docententeam opleiding

De opleiding heeft een kernteam van 5 docenten met een vaste aanstelling (in totaal ca. 4,3 fte). De opleiding heeft geen eigen hoogleraar, wel is vanuit de sectorplangelden geïnvesteerd in een extra UHD-positie. De staf is zowel in dienst bij de onderzoeksinstituten Leiden University Centre for Linguistics (LUCL) als het Leiden University Centre for the Arts in Society (LUCAS).

Het panel heeft een overzicht van het docententeam bestudeerd en stelt vast dat de docenten inhoudelijk voldoende gekwalificeerd zijn. Alle docenten zijn gepromoveerd en als onderzoeker actief. Drie docenten zijn gespecialiseerd in literatuur- en cultuurwetenschap en twee docenten in taalwetenschap. Het panel is van mening dat de expertise binnen het team voldoende gevarieerd is en aansluit op wat nodig is om het onderwijs van de opleiding te verzorgen. Ook de didactische en onderwijskundige kwaliteit is volgens het panel op orde. Alle stafleden die BKO-plichtig zijn (vier van de vijf docenten) hebben een Basis Kwalificatie Onderwijs (BKO). Uit NSE-resultaten, het studentenhoofdstuk en gesprekken tijdens het locatiebezoek blijkt dat studenten zeer tevreden zijn over de betrokkenheid en deskundigheid van hun docenten. Zij noemen hun docenten betrokken en gemotiveerd. Ook hebben ze veel waardering voor het kleinschalige karakter van de opleiding en de persoonlijke aandacht die docenten studenten geven.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

Studenten van de opleiding maken gebruik van diverse voorzieningen van de Universiteit Leiden, waaronder de bibliotheek en de online leeromgeving Brightspace. De opleiding kan daarbij gebruikmaken van een bibliothecaire vakreferent die helpt om de collectie te verrijken met relevante literatuur en aan het onderwijs bijdraagt met sessies over onderzoeks- en informatievaardigheden. Daarnaast beschikt de opleiding over een eigen studievereniging SIMP die samen met docenten regelmatig sociale en inhoudelijke activiteiten organiseert voor studenten, waaronder bezoeken aan de Duits-Nederlandse Handelskamer, het Goethe Instituut en het Ministerie van Buitenlandse zaken, en lezingen van docenten en onderzoekers. In het studentenhoofdstuk en tijdens gesprekken gaven studenten aan tevreden te zijn over de opleidingsspecifieke voorzieningen. Ook de informatieverstrekking op Brightspace, in groepsapps, via het mentoraat en de studievereniging is volgens hen voldoende duidelijk.

Overwegingen

De opleiding is naar het oordeel van het panel logisch opgebouwd met een stevige basis in literatuur- en cultuurwetenschappen en taalwetenschappen in het eerste jaar. Het opleidingsprofiel en de contrastieve benadering zijn duidelijk zichtbaar in het curriculum, het programma kent een goede balans tussen verplichte en keuzevakken, voldoende variëteit in cursusaanbod en een diversiteit aan werkvormen die goed zijn afgestemd op de leerdoelen van de cursussen. De taalvaardigheidslijn is doordacht en zorgvuldig opgezet en stelt studenten voldoende in staat om het beoogde eindniveau (C1/C2) te bereiken. Het panel juicht het toe dat de opleiding heeft gekozen voor een buitenlandverblijf aan een Duitstalige universiteit (25

EC) als verplicht onderdeel van het tweede studiejaar. Studenten zijn tevreden over de voorlichting over, en begeleiding tijdens, het buitenlandverblijf. Op basis van de cursusinhouden en het gerealiseerde eindniveau in de scripties (zie Standaard 4) concludeert het panel dat academische vaardigheden voldoende aan bod komen. De opleiding sluit af met een bacheloreindwerkstuk van 10 EC waaraan studenten gedurende het derde jaar werken. Het panel oordeelt dat de opzet en begeleiding tijdens de scriptiefase goed geregeld is.

Het curriculum bevat een drietal faculteitsbrede kerncurriculumvakken. Deze vakken sluiten volgens de studenten van deze en andere Leidse opleidingen in dit beoordelingscluster minder goed aan bij de rest van het studieprogramma. Het panel adviseert de opleidingen daarom om de inbedding en integratie van de kerncurriculumvakken binnen opleidingen nog eens goed te overdenken, zodat deze geen Fremdkörper zijn in het programma, maar een eigen bijdrage leveren aan de leerlijnen en eindtermen van de opleiding.

Het panel oordeelt dat de inhoudelijke en didactische kwaliteit van het docententeam op orde is. Studenten zijn tevreden over de expertise en benaderbaarheid van hun docenten. De bestaffing van de opleidingen gebeurt vanuit de onderzoeksinstituten, waarbij sprake is van goed overleg met de opleidingsvoorzitters maar waarbij soms ook knelpunten kunnen opduiken voor individuele docenten. Het panel beveelt de opleidingen daarom aan om actief na te denken over optimalisering van de matching van docenten met curriculumonderdelen en de dialoog aan te gaan met de onderzoeksinstituten met het oog op tijdige en goed met docenten afgestemde inzet in de programma's en daarmee ook op het welzijn van de docenten die de programma's dragen. Het panel vindt het positief dat er in de faculteit recent is begonnen met geclusterde vergaderingen ten behoeve van betere communicatie met het faculteitsbestuur. Het panel moedigt de opleidingsvoorzitters aan om deze praktijk voort te zetten en beveelt aan om de komende periode optimaal te blijven inzetten op goede communicatie tussen faculteitsbestuur, opleidingsmanagement, docenten en instituten over bestaffing en de financiële uitdagingen die vragen om reductie in de programma's.

De opleiding hanteert het Duits als voer- en onderwijstaal, daarnaast worden ook het Nederlands en het Engels gebruikt in vakken die met andere opleidingen worden gedeeld. Het panel concludeert dat de gehanteerde voertaal pragmatisch is gekozen en afhangt van de leerdoelen van een cursus en de taalkennis van studenten die het vak volgen. De expertise van de docenten sluit hierbij aan. De instromende studentenpopulatie is divers. De opleiding is zich hiervan bewust en sluit daarop aan met passende maatwerkmogelijkheden en begeleiding, waaronder extra opdrachten, mogelijkheden tot versnellen bij taalvaardigheidsonderwijs, studieadvies, mentoraat en functionarissen voor bijzondere omstandigheden, zoals studentpsychologen en een studentbegeleider Functiebeperking. Het panel concludeert dat studiebegeleiding goed geregeld is. Ook de opleidings specifieke voorzieningen en informatievoorziening zijn op orde.

Conclusie

Het panel oordeelt dat de opleiding op standaard 2 voldoet.

Standaard 3. Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Toetsbeleid en toetssysteem opleiding

Het toetsbeleid is op opleidingsniveau uitgewerkt. Daarbij wordt uitgegaan van enkele facultaire afspraken en aanwijzingen. Zo moet iedere opleiding binnen de Faculteit der Geesteswetenschappen een toetsplan ontwikkelen waarin de relatie tussen eindkwalificaties en cursussen, en tussen cursussen en toetsing is beschreven. Ook hanteren de opleidingen het vierogenprincipe bij het opstellen van tentamens en zijn er faculteitsbrede tips beschikbaar voor het ontwerpen, samenstellen, afnemen en evalueren van toetsing.

De toetsing van de opleiding Duitse Taal en Cultuur is beschreven in het Toetsplan Duitse Taal en Cultuur 2024-2025. Het panel heeft de toetsplan van de opleiding bestudeerd. Het toetsplan heeft een duidelijke structuur en de relatie tussen cursussen en eindkwalificaties is helder. Het panel ziet echter ook nog ruimte om het huidige toetsplan te verbeteren, zodat dit bruikbaar wordt voor het borgingsproces van de examencommissie (ExC), maar ook voor de toekomstige ontwikkeling van opleiding. Meer sturing op, en inzicht in, toetsing op curriculumniveau kan volgens het panel bijdragen aan grotere duidelijkheid over wat binnen de opleiding wel en niet veranderd kan worden in de huidige situatie waarin curriculumonderdelen en toetsing uit financiële noodzaak moeten worden heroverwogen. Het panel beveelt daarom aan om de toetsplannen in de een aantal opzichten te verbeteren, namelijk: 1. Gebruik een format dat meer inzicht geeft in de belangrijkste curriculum- en toetskeuzes en wanneer het eindniveau op een bepaalde eindkwalificatie wordt bereikt (niet alles hoeft overal afgetoetst te worden), 2. Maak de constructive alignment en geleidelijke opbouw naar het beoogde eindniveau in de leerlijnen inzichtelijker, neem daarin ook academische vaardigheden, inclusief Digital Humanities, op als leerlijn zodat de integratie hiervan in andere curriculumonderdelen zichtbaarder wordt 3. Zorg voor afstemming en consistentie tussen de toetsplannen van de opleidingen op generieke onderdelen, zoals kerncurriculumvakken en de scriptie. 4. Laat in de toetsplannen zien wat (al) gedaan wordt aan nieuwe en creatieve toetsvormen, zodat docenten en opleidingen elkaar kunnen versterken.

Het panel heeft het toetsprogramma en een selectie van toetsen van de opleiding Duitse Taal en Cultuur bekeken. Het panel stelt vast dat het toetsprogramma van de opleiding samenhangend is. De opleiding maakt gebruik van een gevarieerd pallet aan toetsvormen. Per cursus zijn er meerdere toetsmomenten. Vooral in het eerste jaar en bij taalvaardigheidsonderwijs is er veel ruimte voor formatieve feedback, zodat inzicht kan worden verkregen in de eigen voortgang in het leren. Toetsvormen zijn onder andere: schriftelijke en mondelinge tentamens, presentaties, vertaalopdrachten en essays. Studenten zijn tevreden over de tussentijdse toetsing in de taalvaardigheids cursussen. Ook vinden ze het prettig dat zij veel individuele feedback ontvangen op essays en mondelinge toetsing.

Het panel heeft tijdens het visitatiebezoek met docenten en management gesproken over de gevolgen van de opkomst van GenAI voor onderwijs en toetsing. Het panel concludeert dat op universitair en facultair niveau wordt gewerkt aan uniform beleid ten aanzien van de kansen en risico's van GenAI. Het uitgangspunt is daarbij dat studenten GenAI in het onderwijs mogen gebruiken als hulpmiddel, maar dat dit bij beoordeelde opdrachten niet is toegestaan en wordt aangemerkt als fraude. Het panel adviseert om dit uitgangspunt duidelijker te communiceren, omdat hierover bij docenten behoefte was aan meer duidelijkheid. Het panel heeft ook met de ExC gesproken over GenAI in onderwijs en toetsing. De ExC is goed

op de hoogte van de risico's van GenAI, proactief en zich ervan bewust dat het in de toekomst steeds moeilijker zal worden om het gebruik van GenAI te detecteren. De ExC benadrukt richting management het belang van duidelijkheid in cursushandleidingen over het al dan niet toestaan van gebruik van GenAI door studenten. Daarnaast benadrukt de ExC het belang van een goede koppeling tussen scriptieonderwerp en scriptiebegeleider en een mondelinge verdediging.

Toetsing en beoordeling van de scriptie

Het beoordelingsproces van de scriptie is vastgelegd in een facultaire handleiding. Scripties worden door twee lezers beoordeeld, waarvan één de scriptiebegeleider is. De twee beoordelaars vullen het beoordelingsformulier onafhankelijk van elkaar in. Zij maken daarbij gebruik van een faculteitsbreed online beoordelingsformulier met beoordelingscriteria die de Dublin-descriptoren volgen. Na beoordeling worden beide formulieren samengevoegd en wordt het cijfer door de eerste beoordelaar vastgesteld en aan de tweede beoordelaar toegestuurd ter ondertekening. In principe is het eindcijfer het gemiddelde van de twee gegeven cijfers. In een aantal gevallen wordt er een derde beoordelaar aangewezen, bijvoorbeeld als het verschil tussen de cijfers van de eerste en tweede beoordelaar 2 of meer punten is. Studenten ontvangen het gecombineerde eindformulier. Het panel concludeert dat procedures voor scriptiebeoordeling zorgvuldig zijn en duidelijk zijn beschreven.

Het panel heeft een selectie scripties met bijbehorende beoordelingsformulieren bestudeerd. Op basis daarvan concludeert het panel dat de voorgeschreven beoordelingsprocedure wordt opgevolgd en werkt, ook wanneer er reden is om een derde beoordelaar in te schakelen. Het panel concludeert daarnaast dat de opleiding het advies van het vorige visitatiepanel om de inzichtelijkheid van de totstandkoming van het cijfer te verbeteren serieus ter hand heeft genomen. Beoordelingsformulieren worden (door alle Leidse opleidingen in het cluster Moderne Taal- en Letterkunde 2) over het algemeen nauwkeurig ingevuld. Gegeven cijfers zijn helder onderbouwd met duidelijke en genuanceerde commentaren. Opvallend is daarbij de consistente aanwezigheid van uitgebreide feedback voor de student in door verschillende beoordelaars ingevulde beoordelingsformulieren.

Examencommissie

De examencommissie (ExC) van de opleiding Duitse Taal en Cultuur wordt gedeeld met de opleidingen Franse Taal en Cultuur en Italiaanse Taal en Cultuur. De ExC komt twee tot drie keer per semester bijeen en volgt de facultaire handleiding voor examencommissies, waarin taken, verantwoordelijkheden en rollen zijn beschreven. De ExC houdt zich onder andere bezig met het aanwijzen van examinatoren, verlenen van vrijstellingen, het omrekenen van in het buitenland behaalde cijfers, het Bindend Studie Advies (BSA), bijzondere omstandigheden en afwijkende programma's, aanvragen voor eindwerkstukken, het beoordelen van fraude en plagiaat en het borgen van de kwaliteit van tentamens en eindwerken. De ExC brengt jaarlijks verslag uit van haar werkzaamheden. Het panel concludeert dat de werkzaamheden van de ExC helder zijn beschreven, passend bij de wettelijke taken en verantwoordelijkheden van examencommissies. Uit jaarverslagen en het gesprek met de ExC blijkt dat de ExC deze taken en verantwoordelijkheden naar behoren uitvoert.

Het panel heeft tijdens het visitatiebezoek met leden van de ExC gesproken en stelt vast dat de ExC via professionalisering, workshops en kalibratiesessies voldoende toegerust is voor het uitvoeren van haar taken. Zo volgen nieuwe leden een tweedaagse cursus voor examencommissieleden en komen examencommissies en ambtelijk secretarissen regelmatig in universitair verband bijeen voor het bespreken van nieuwe ontwikkelingen zoals GenAI (zie onder). De borging van kwaliteit van toetsing en eindwerken vindt systematisch plaats. Ieder jaar controleert de ExC met behulp van een standaardformulier de kwaliteit van toetsing van een geselecteerd studiejaar. Daarnaast selecteert de ExC jaarlijks twee tot drie

eindwerkstukken per opleiding, om deze te controleren op kwaliteit van de beoordeling en het vereiste gerealiseerde eindniveau. Bevindingen worden teruggekoppeld aan de opleiding en opgenomen in het jaarverslag. Het panel concludeert dat de ExC Frans, Duits en Italiaans naar behoren functioneert. Het panel is positief over de samenwerking van de drie opleidingen in één ExC die het mogelijk maakt om via intervisie van elkaar te leren.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat het toetsprogramma van de opleiding samenhangend is. Per cursus zijn er meerdere toetsmomenten. Toetsvormen zijn gevarieerd en studenten zijn tevreden over de individuele feedback die zij ontvangen. Het toetsplan van de opleiding heeft een duidelijke structuur en de relatie tussen cursussen en eindkwalificaties is helder. Het panel ziet daarbij nog wel ruimte om het huidige toetsplan te verbeteren en bruikbaar te maken. Meer sturing op, en inzicht in, toetsing op curriculumniveau kan volgens het panel bijdragen aan grotere duidelijkheid over wat binnen de opleiding wel en niet veranderd kan worden in de huidige situatie waarin curriculumonderdelen en toetsing uit financiële noodzaak moeten worden heroverwogen. Het panel beveelt daarom aan om de toetsplannen van alle opleidingen in dit beoordelingscluster in een aantal opzichten te verbeteren, door: een format te gebruiken dat meer inzicht geeft in de belangrijkste curriculum- en toetskeuzes en wanneer het eindniveau op een bepaalde eindkwalificatie wordt bereikt, constructive alignment en geleidelijke opbouw naar het beoogde eindniveau in de leerlijnen inzichtelijker te maken, academische vaardigheden als leerlijn op te nemen en generieke onderdelen in verschillende toetsplannen op elkaar af te stemmen.

Het panel concludeert dat de opleiding het advies van het vorige visitatiepanel om de inzichtelijkheid van de totstandkoming van het cijfer te verbeteren serieus ter hand heeft genomen. De facultaire procedures voor scriptiebeoordelingen zijn helder beschreven. De voorgeschreven beoordelingsprocedure wordt (door alle Leidse opleidingen in het cluster Moderne Taal- en Letterkunde 2) nauwkeurig opgevolgd. Gegeven cijfers zijn duidelijk onderbouwd met genuanceerde commentaren. De formulieren bevatten daarnaast uitgebreide feedback voor de student. Opvallend daarbij is de consistentie en de goede kwaliteit van feedback tussen verschillende beoordelaars. De ExC is voldoende toegerust is voor het uitvoeren van haar taken en functioneert naar behoren. Het panel is positief over de samenwerking van de drie opleidingen Duitse, Franse en Italiaanse Taal en Cultuur in één ExC die het mogelijk maakt om via intervisie van elkaar te leren.

Conclusie

Het panel oordeelt dat de opleiding op standaard 3 voldoet.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen

Het panel bestudeerde 15 scripties van de bacheloropleiding Duitse Taal en Cultuur. Het panel constateert op basis van deze steekproef dat het gerealiseerde niveau in de eindwerken voldoende is. De scripties geven blijk van zowel de academische en vakinhoudelijke eindkwalificaties en het taalvaardigheidsniveau was in orde. De meeste afgestudeerden stromen door naar een masteropleiding. In Leiden kiezen studenten voornamelijk voor de track German Literature and Culture van masteropleiding Literary Studies, de track Modern Languages van de masteropleiding Linguistics en de tweejarige educatieve masteropleiding. Over het algemeen bestaat er een grote behoefte aan academici met goede kennis van Duitsland en de Duitse taal. Alumni van de opleiding komen doorgaans goed terecht: 71% vindt binnen twee maanden een baan,

74% hiervan vindt een baan op hbo of academisch niveau. De meeste afgestudeerden vinden een baan als docent in het voortgezet onderwijs, de wetenschap of de sectoren cultuur, sport en recreatie of de overheid.

Overwegingen

Het panel concludeert dat studenten de beoogde leeruitkomsten van de opleiding, inclusief het beoogde eindniveau in beheersing van de Duitse taal, realiseren. In de scripties geven studenten blijk van academisch bachelorniveau. De meeste afgestudeerden vervolgen hun studieloopbaan met een masteropleiding. Afgestudeerden komen over het algemeen goed terecht in een diversiteit aan beroepenvelden.

Conclusie

Het panel oordeelt dat de opleiding op standaard 4 voldoet.

Eindoordeel

Het oordeel van het panel over de bacheloropleiding Duitse Taal en Cultuur is positief.

Aanbevelingen

Alle opleidingen cluster Moderne Taal- en Letterkunde 2 (MTL2), Universiteit Leiden:

- Zet het voortbestaan, het belang en de profilering van de Leidse opleidingen in het cluster MTL2 nog zichtbaarder in de etalage in de externe communicatie. Zoek daarbij ook naar manieren om de eigenheid en relevantie van de opleidingen duidelijker voor het voetlicht te brengen op de facultaire website, zodat toekomstige studenten hiervan een beter beeld krijgen.
- Denk actief na over optimalisering van de matching van docenten met curriculumonderdelen en ga hierover blijvend de dialoog aan met de onderzoeksinstituten met het oog op tijdige en goed met docenten afgestemde inzet in de programma's en daarmee ook op het welzijn van de docenten die de programma's dragen.
- Blijf de komende periode optimaal inzetten op goede communicatie tussen faculteitsbestuur, opleidingsmanagement, docenten en instituten over de financiële uitdagingen, die vragen om verdere reductie van curricula.
- Verbeter de toetsplannen van de opleidingen, zodat deze bruikbaar worden. Meer sturing op, en inzicht in, cursusinhouden en toetsing op curriculumniveau kan bijdragen aan grotere duidelijkheid over wat binnen de opleidingen wel en niet veranderd kan worden als curriculumonderdelen en toetsing uit financiële noodzaak moeten worden heroverwogen.

Het panel heeft geen opleidingsspecifieke aanbevelingen voor de bacheloropleiding Duitse Taal en Cultuur. Wel heeft het enkele (vrijblijvende) adviezen en suggesties opgenomen in het rapport.

Bijlage 1. Beoogde leerresultaten

Afgestudeerden van de opleiding hebben de onderstaande eindkwalificaties bereikt, gerangschikt volgens de Dublin-descriptoren:

a) Kennis en inzicht

- i. een globaal inzicht in de historische ontwikkelingen van en de actuele verschijnselen betreffende de Duitse taal, literatuur en cultuur;
- ii. kennis van en inzicht in een beperkt, maar representatief corpus van primaire, respectievelijk secundaire bronnen uit elk van de participerende disciplines;
- iii. globale kennis van en inzicht in relevante theorieën en methodes uit de participerende disciplines (literatuurwetenschap, taalwetenschap en cultuurwetenschap)
- iv. kennis van en inzicht in maatschappelijke en culturele processen binnen het Duitse taalgebied waarin bovengenoemde teksten en theorieën een rol spelen;
- v. culturele processen in het Duitse taalgebied vanuit de eigen, met name Nederlandse, achtergrond begrijpen en analyseren (interculturele competentie), voor zover deze in taal worden gerepresenteerd;

b) Toepassen kennis en inzicht

- i. het vermogen om daarbij, uitgaande van een concrete probleemstelling, bestaande onderzoeksresultaten uit de verschillende disciplines bibliografisch op te sporen, te analyseren en hergroeperen, waarbij gebruik gemaakt wordt van verworven elementaire inzichten in de verschillende methodes;

c) Oordeelsvorming

- i. de mogelijkheden om met behulp van theoretische inzichten de subdisciplines aan elkaar te relateren t.b.v. een bescheiden en gerichte vraagstelling;
- ii. het vermogen om zelfstandig niet-complexe onderzoeksvragen te formuleren en deze daarna zelfstandig op systematische wijze uit te werken;

d) Communicatie

- i. het vermogen om de verworven kennis en opgedane inzichten voor een algemeen en/of wetenschappelijk publiek in het Duits weer te geven;
- ii. een taalvaardigheid Duits op het volgende niveau, in termen van het Europees Referentiekader Taalvaardigheid (CEFR):

Propedeuse

Luisteren: C1

Lezen: C1

Gesproken interactie: B2

Gesproken productie: B2

Schrijven: B2

Bachelor

Luisteren: C2

Lezen: C2

Gesproken interactie: C1

Gesproken productie: C1

Schrijven: C1

I. Dit betekent op het gebied van de literatuurwetenschap dat alle afgestudeerden:

- i op een elementair wetenschappelijk niveau in staat zijn een geschreven tekst op een literatuurwetenschappelijke manier te analyseren en hiervan verslag te doen;
- ii de zeggingskracht van een literaire tekst in aanzet kunnen bepalen in een netwerk van gelijk- en andersoortige teksten en hiervan verslag kunnen doen;
- iii kennis hebben van en inzicht hebben in een selectief, maar representatief corpus van primaire teksten, beginnend bij de 21ste eeuw en teruggaand tot de 8e eeuw.

II. Dit betekent op het gebied van de taalwetenschap dat alle afgestudeerden:

- i op een elementair wetenschappelijk niveau in staat zijn gesproken of geschreven taaluitingen op een taalwetenschappelijke manier te analyseren en hiervan verslag te doen;
- ii globale kennis van en inzicht in verschillende elementaire disciplines binnen de taalkunde hebben.

III. Dit betekent op het gebied van de cultuurwetenschap dat alle afgestudeerden:

- i primaire bronnen in aanzet kunnen plaatsen in de Duitse culturele context en hiervan op een wetenschappelijk verantwoorde manier verslag kunnen doen;
- ii beschikken over een in aanzet gedifferentieerde kennis van en inzicht in culturele verschillen tussen Nederland of andere landen en de Duitstalige gebieden (interculturele competentie).

Voorts leidt elke Leidse geesteswetenschappelijke opleiding op tot facultair en universitair geformuleerde algemene academische vaardigheden en transferable skills. Deze hebben betrekking op de Dublin-descriptoren Oordeelsvorming, Communicatie en Leervaardigheden en zijn opgenomen in bijlage A bij het facultaire deel van de Onderwijs- en Examenregeling.

Bijlage 2. Opleidingscurriculum

Jaar 1						
S1	Die deutsche Sprache: Fundament I (10 EC)		Deutschland in Bildern (5 EC)	Krise und Kritik: Literatur von 1914 bis heute (5 EC)	Kerncurriculum: Inleiding Literatuurwetenschap (5 EC)	Kerncurriculum: Inleiding Taalwetenschap (5 EC)
S2	Die deutsche Sprache: Fundament II (5 EC)	Kämpfen, beten, schreiben: Literatur von 750 bis 1700 / Die Erfindung der deutschen Kultur: Literatur von 1700 bis 1914 (5 EC)	Das germanische Sandwich: Deutsch, Niederländisch und Englisch (5 EC)	Must reads: Lese-lijst ab 1700 (5 EC)	Das Eigene und das Andere: Kulturen, Medien und Identität (10 EC)	
Jaar 2						
S1	Die deutsche Sprache: Vertiefung (10 EC)		Kerncurriculum Wetenschapsfilosofie (5 EC)	Sprache von gestern und heute (5 EC)	Cultural Memory of World War I & II (5 EC)	Geschichte und Erinnerung in Deutschland (5 EC)
S2	Die Erfindung der deutschen Kultur: Literatur von 1700 bis 1914 / Kämpfen, beten, schreiben: Literatur von 750 bis 1700 (5 EC)		Verplicht buitenlandverblijf (25 EC)			
Jaar 3						
S1	Gebonden keuzevak (10 EC)		Gebonden keuzevak (5 EC)	Vrije keuzeruimte (minor, stage, keuzevakkenpakket)		
S2	Gebonden keuzevak (5 EC)	BA-eindwerkstuk (10 EC)		Vrije keuzeruimte (minor, stage, keuzevakkenpakket)		

Legenda

	Taalvaardigheid		Vrije keuzeruimte
	Literatuur/cultuur		Gebonden keuzevakken/BA-eindwerkstuk
	Taalwetenschap		

Bijlage 3. Bezoekprogramma

Dag 1: 7 mei 2025

11.00	11.15	Ontvangst
11.15	11.45	Overleg panel
11.45	12.30	Gesprek facultair management / overkoepelend gesprek alle opleidingen - Vice-decaan BA - Vice-decaan MA
12.30	13.30	Lunch
13.30	14.00	Gesprek opleidingsmanagement B Engelse Taal en Cultuur - Voorzitter - Staflid - Studentlid management - Onderwijscoördinator - Studieadviseur
14.00	14.15	Pauze
14.15	14.45	Gesprek examencommissie Engels - Voorzitter - 2 interne leden - Extern lid - Ambtelijk secretaris
14.45	15.30	Gesprek studenten & alumni B Engels - Student jaar 1 - Student jaar 2 en OLC-lid - Student jaar 2 - Student jaar 2 - 2 alumni
15.30	16.00	Pauze
16.00	16.45	Gesprek docenten B Engels - Docent Early Modern English - Docent Old English and Middle English) - Docent Literary Studies - 2 docenten Linguistics
16.45	17.45	Intern overleg panel / opstellen bevindingen
17.15	17.45	Mogelijkheid aanvullende vragen opleidingsmanagement Engels

Dag 2: 8 mei 2025

09.00	10.00	Gesprek opleidingsmanagement B Franse Taal en Cultuur, B Duitse Taal en Cultuur en B Italiaanse Taal en Cultuur - Opleidingsvoorzitter Duitse Taal en Cultuur - Studentlid opleidingsmanagement Duitse Taal en Cultuur - Opleidingsvoorzitter Franse Taal en Cultuur - Studentlid opleidingsmanagement Franse Taal en Cultuur - Opleidingsvoorzitter Italiaanse Taal en Cultuur - Studentlid opleidingsmanagement Italiaanse Taal en Cultuur - Studieadviseur Duitse Taal en Cultuur - Studieadviseur Franse Taal en Cultuur en Italiaanse Taal en Cultuur
10.00	10.30	Pauze
10.30	11.15	Gesprek studenten & alumni Frans - Student jaar 1 - Student jaar 2 en OLC-lid - Student jaar 3 en OLC-lid - Student jaar 3 - 2 alumni
11.15	12.00	Gesprek docenten Frans - 4 docenten, waarvan 1 voorzitter OLC en 1 lid OLC
12.00	12.30	Gesprek examencommissie Duits, Frans, Italiaans - Voorzitter examencommissie - 2 leden examencommissie - Ambtelijk secretaris
12.30	13.30	Lunch
13.30	14.15	Gesprek studenten & alumni Italiaans - 4 studenten uit verschillende jaren, waarvan 1 OLC-lid - 3 alumni
14.15	15.00	Gesprek docenten Italiaans - 5 docenten, waarvan 1 voorzitter OLC
15.00	15.30	Pauze
15.30	16.15	Gesprek studenten & alumni B Duits - Student jaar 1 - Student jaar 2 - Student jaar 3 - 2 alumni
16.15	17.00	Gesprek docenten B Duits - 3 docenten, waarvan 1 voorzitter OLC
17.00	18.00	Intern overleg panel / opstellen bevindingen
17.30	18.00	Mogelijkheid aanvullende vragen opleidingsmanagement Frans, Italiaans en Duits

Dag 3: 9 mei 2025

09.00	09.30	Gesprek opleidingsmanagement M Literary Studies - Opleidingsvoorzitter - Studentlid opleidingsbestuur - Onderwijscoördinator - Studieadviseur
09.30	10.00	Intern overleg panel
10.00	10.45	Gesprek studenten & alumni M Literary Studies - 3 studenten - 2 alumni
10.45	11.30	Gesprek docenten M Literary Studies - 2 docenten track English Literature - Docent Italian Literature, OLC-lid - Docent Literature in Society, OLC-lid - Docent German Literature - Docent French Literature, voorzitter OLC
11.30	11.45	Pauze
11.45	12.15	Gesprek examencommissie Letterkunde (Arts, Literature and North American Studies) - Voorzitter - Lid - 2 ambtelijk secretarissen
12.15	13.15	Lunch
13.15	15.00	Intern overleg panel / opstellen bevindingen
14.30	15.00	Mogelijkheid aanvullende vragen opleidingsmanagement M Letterkunde
15.00	15.45	Eindgesprek management alle opleidingen - Vice-decaan BA - Vice-decaan MA - Opleidingsvoorzitters
15.45	16.15	Intern overleg panel
16.15	17.15	Ontwikkelgesprekken (parallel) 1. English Language and Culture en Literary Studies 2. Duitse, Franse en Italiaanse Taal en Cultuur
17.15	17.30	Mondelinge rapportage

Bijlage 4. Geraadpleegde materialen

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek 15 eindwerken van de bacheloropleiding Duitse Taal en Cultuur bestudeerd. De gegevens van de eindwerken zijn op aanvraag beschikbaar bij Academion.

Daarnaast heeft het panel voor en tijdens het bezoek onder andere de volgende materialen geraadpleegd:

Overkoepelend:

- Notitie ten behoeve van het visitatiepanel Moderne Taal- en Letterkunde over het sectorplan SSH Universiteit van Amsterdam, Universiteit Leiden, Radboud Universiteit, Universiteit Utrecht November 2024
- Beschrijving Faculteit der Geesteswetenschappen, Universiteit Leiden
- Onderwijsvisie Faculteit der Geesteswetenschappen, Universiteit Leiden
- Overzicht aanstellingen docenten in opleidingen Moderne Taal- en Letterkunde 2
- Onderwijs- en examenregeling bacheloropleidingen Faculteit der Geesteswetenschappen Universiteit Leiden geldig vanaf 1 september 2024
- Thesis assessment in the Faculty of Humanities, Leiden University
- Handleiding Examencommissies Faculteit Geesteswetenschappen, Universiteit Leiden (Laatste herziene versie: augustus 2024)
- Facultaire regels en richtlijnen van de examencommissies van de BA-opleidingen Faculteit der Geesteswetenschappen, Universiteit Leiden
- Tips bij Toetsen, Faculteit der Geesteswetenschappen, Universiteit Leiden
- Gids voor de Onderwijskwaliteitszorg Faculteit Geesteswetenschappen (Januari 2025)
- Handboek Opleidingscommissies Faculteit Geesteswetenschappen, Universiteit Leiden (Laatst herzien augustus 2024)
- Onderwijsdashboard Faculteit der Geesteswetenschappen, Universiteit Leiden (instroom, doorstroom, uitstroom, NSE etcetera)
- Opleidingswebsites

Duitse Taal en Cultuur:

- Zelfevaluatie rapport Duitse Taal en Cultuur 2025
- Studiegids Duitse Taal en Cultuur 2024-2025
- Onderwijs- en examenregeling geldig vanaf 1 september 2024, Opleidingsspecifiek deel: Bacheloropleiding: Duitse Taal en Cultuur
- Docentenoverzicht Duitse Taal en Cultuur 2025
- Jaarverslagen bacheloropleiding Duitse Taal en Cultuur 2021-2022 en 2022-2023
- Jaarverslagen Examencommissie Franse, Italiaanse en Duitse Taal en Cultuur 2022-2023 en 2023-2024
- Toetsplan BA Duitse taal & cultuur 2024-2025
- 15 door het panel geselecteerde eindwerken inclusief ingevulde beoordelingsformulieren
- Selectie cursussen in Brightspace